

2011 - ΕΤΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Ὁ μπαρμπα - Ἀλέξανδρος
τῆς Ἑλλάδας
καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας

Ἀφιέρωμα στὸν Ἀλέξανδρον Παπαδιαμάντην (θ')

Ψυχαναλυτικὴ παντογνωσία(*)

Ὡς κτιστὰ ὄντα, σύμφωνα μὲ τὴν διδασκαλία καὶ τὴν πίστη τῆς Ἐκκλησίας μας, ἔχουμε πολὺ περιορισμένες γνωστικὲς ἰκανότητες, παρὰ τοὺς μεγάλους πόθους ποὺ μᾶς διακατέχουν γιὰ τὴν γνώση καὶ κυριαρχία τοῦ Σύμπαντος. Εἴμαστε κτίσματα κατ' εἰκόνα Θεοῦ, γι' αὐτὸ συνυπάρχουν μέσα μας οἱ πεπερασμένες δυνατότητες μαζί μὲ τοὺς ἄπειρους πόθους.

Ἐκεῖ ποὺ βλέπουμε πιὸ ἔντονα τὴν γνωστικὴ ἀνεπάρκειά μας εἶναι ἡ γνώση τοῦ ἑαυτοῦ μας. Ἄγνοοῦμε τὸν ἑαυτό μας. Ἡ σταδιακὴ κάθαρση καὶ ὁ φωτισμὸς τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιάς μας, ἐφόσον βρισκόμαστε μέσα σὲ αὐτὴν τὴν ἐκκλησιαστικὴ προοπτικὴ, μᾶς παρέχουν ἀνάλογη γνώση τοῦ ἑαυτοῦ μας. Ἐξω ἀπὸ αὐτὴν τὴν προοπτικὴ κυριαρχεῖ τὸ φροϊδικὸ ὑποσυνείδητο καὶ ἀσυνείδητο, ἡ ἀγνωσία τῆς ψυχῆς, ποὺ ὀδηγεῖ σὲ ἐρμηνεῖες τοῦ ἀνθρώπου ἀνάλογες μὲ τὰ πάθη ποὺ κυριαρχοῦν στὴν ἐπιφάνεια τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης, δηλαδὴ στὶς κινήσεις καὶ τὴν ζωὴ τοῦ σώματος.

Ἡ ἐπίγνωση αὐτῆς τῆς ἄγνοιας ἀποτελεῖ ἓνα σημαντικὸ πατερικὸ ἐπιχείρημα γιὰ τὸ ὅτι δὲν πρέπει νὰ κρίνουμε τοὺς ἄλλους. Ὅταν δὲν γνωρίζουμε σὲ ὄλο τὸ βάθος του τὸν ἑαυτό μας, πῶς μπορούμε νὰ ἰσχυρισθοῦμε ὅτι γνωρίζουμε τόσο καλά τοὺς ἄλλους, ὥστε νὰ εἴμαστε σὲ θέση νὰ βγάζουμε γι' αὐτοὺς συμπεράσματα καὶ νὰ τοὺς κρίνουμε; Γι' αὐτὸ ἡ κρίση ἀνήκει μόνο στὸν Θεό, ἐπειδὴ Αὐτὸς γνωρίζει τὰ πάντα.

“Όμως οί ψυχαναλυτές, ὄχι μόνον τῶν ἀσθενῶν πὸ προσέρχονται σ’ αὐτοὺς γιὰ θεραπεία, ἀλλὰ καὶ τῶν λογοτεχνικῶν κειμένων, πὸ κανεὶς δὲν τοὺς ζήτησε νὰ τὰ θεραπεύσουν..., βγάζουν ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσή τους συμπεράσματα γιὰ τοὺς συγγραφεῖς τους καὶ κρίνουν τὶς προθέσεις τους καὶ τὶς ὑπονοούμενες δῆθεν ἀπὸ αὐτοὺς ἐνέργειές τους.

Μέσα στὸ ἔτος πὸ διανύουμε, καὶ στὸ ὁποῖο γιορτάζουμε τὰ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὴν κοίμησιν τοῦ Παπαδιαμάντη, δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ξεφύγῃ κι αὐτὸς ἀπὸ τὶς «έορταστικὲς» -ἐρασιτεχνικὲς τὶς πὸ πολλές φορὲς- «ψυχαναλύσεις» τῶν ἔργων του. Μερικοὶ πιθανῶς νὰ θέλουν νὰ μιμηθοῦν τὸ παράδειγμα τοῦ Φρόνιτ, ὁ ὁποῖος προσπάθησε νὰ ψυχανάλῃ τὸν Ντοστογιέφσκι μέσα ἀπὸ τὸ ἔργο *Ἀδελφοὶ Καραμαζώφ*, ἐγχείρημα γιὰ τὸ ὁποῖο δέχθηκε αὐστηρὴ κριτικὴ γιὰ αὐθαίρετα συμπεράσματα.

Ἡ δυσκολία τοῦ Παπαδιαμάντη

Ἡ Παπαδιαμάντης, ἔχουμε τὴν ἄποψη, ὅτι εἶναι ἓνας δύσκολος συγγραφέας γιὰ τοὺς σημερινοὺς Ἕλληνες. Ὅχι, βέβαια, γιὰ ὅλους, ἀλλὰ γι’ αὐτοὺς πὸ ἔχουν κόψει τοὺς δεσμούς τους μὲ τὴν λαϊκὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ μας Παράδοση.

Ἡ Παπαδιαμάντης δὲν ἦταν ἀπαθής. Ἦταν ὅμως ἄνθρωπος πὸ σεβόταν τὴν Παράδοση καὶ τὸν θεσμὸ τῆς Ἐκκλησίας, φοβόταν τὸν Θεό, ἀπολάμβανε τὶς ἱερὲς ἀκολουθίες στὰ ἐξωκκλήσια τοῦ νησιοῦ του. Ἔτσι, σὲ κάποιον βαθμὸ, ἰσχύει καὶ γι’ αὐτὸν ὅτι γράφει ὁ ἀπ. Παῦλος στὴν Α΄ Κορινθίους ἐπιστολῇ, γιὰ τὸν πνευματικὸ ἄνθρωπο. Ὅτι, δηλαδή, «αὐτὸς ὑπ’ οὐδενὸς ἀνακρίνεται».

Ἡ Παπαδιαμάντης εἶναι ἓνας ἄγνωστος στὸ βάθος του συγγραφέας γιὰ ὅσους ἀγνοοῦν τὴν ἀσκητικὴ, τὴν θεολογία καὶ τὴν λατρεία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, πὸ προϋποτίθενται στὰ ἔργα του. Ἐξω ἀπὸ τὴν βίωσιν καὶ γνώσιν αὐτῆς τῆς Παραδόσεως ἢ μελέτῃ τοῦ παπαδιαμαντικοῦ ἔργου ἔχει σχεδὸν βέβαιη τὴν παρερμηνεία.

π.Θ.Α.Β.

(*) Περιοδ. «Ἐκκλησιαστικὴ Παρέμβαση», ἀριθ. 180/Ἰούλιος 2011, σελ. 3, «Γεγονότα καὶ Σχόλια».